

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:4

Tisdagen den 5 oktober

§ 1 EU:s toppmöte med länderna på västra Balkan **Statsminister Stefan Löfven** **Information och samråd inför EU:s toppmöte med länderna på** **västra Balkan den 6 oktober 2021**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkomna till dagens sammanträde i EU-nämnden den 5 oktober 2021 inför EU:s toppmöte med länderna på västra Balkan! Med oss på plats är statsminister Stefan Löfven, statsrådet Dahlgren, statssekreterare Paula Carvalho Olovsson och medarbetare. Det handlar om information och samråd inför EU:s toppmöte med länderna på västra Balkan den 6 oktober.

Vi brukar som regel ha en och en halv timmes sammanträde, men i dag är det bara en timme. Det innebär att jag kommer att inskränka möjligheten till en andra fråga, om vi inte har väldigt gott om tid på slutet. Ställer man en fråga på slutet ska statsministern också ha möjlighet att besvara den. Så försök att hålla relativt korta och kärnfulla inlägg så har statsministern möjlighet att ge bra svar!

Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande och ärade ledamöter! I kväll ska medlemmarna i Europeiska rådet träffas för en informell diskussion om EU:s roll i omvärlden. Därefter ska det i morgon, onsdag, hållas ett formellt toppmöte mellan EU och länderna på västra Balkan.

Herr ordförande! Vi lever i en alltmer orolig omvärld. Under sensommaren kunde vi följa talibanernas maktövertagande i Afghanistan. I vårt närområde ser vi att Ryssland flyttar fram sina positioner. Globalt försöker Kina genom handel, investeringar och militär närvaro säkra sitt politiska inflytande runt om i världen. Desinformation och andra försök att påverka riktas mot våra samhällen och stöds också av statliga aktörer.

Vi står alltså inför utmaningar som kräver att Europa står upp för sina intressen och värderingar. Det är därför bra att vi nu ska diskutera hur EU ska förhålla sig till utvecklingen i världen och hur vi kan säkra vårt globala inflytande.

Herr ordförande! Ett starkt EU är bra för Sverige. Det stärker vår välfärd och gör oss tryggare och säkrare. När EU som världens största marknad sluter handelsavtal med andra länder får svenska företag bättre exportmöjligheter, och vår konkurrenskraft stärks. När EU tar ledartröjan i klimatarbetet visar vi vägen i ett arbete som gynnar oss här i Sverige, men även Europa och världen. Sverige får helt enkelt en starkare röst

genom EU, och därmed ökar också vår möjlighet att påverka utvecklingen i vår omvärld.

Europa måste försvara sina värderingar och intressen. Det är ett ansvar som bara vi själva kan ta. Att EU förbättrar sin förmåga att agera globalt gör oss också till en bättre samarbetspartner. Jag vill understryka vikten av att EU samarbetar med likasinnade för att vi med kraft ska kunna stå upp för våra grundläggande värderingar.

Jag vill i detta sammanhang särskilt framhålla två grundläggande saker. För det första: Även om vi ska se över och stärka vårt samarbete inom säkerhet och försvar är lösningen inte ett ensidigt fokus på militär kapacitet eller att över huvud taget röra sig mot överstatlighet på försvarsområdet. Vad som nu framför allt behövs är bättre möjligheter till civila insatser och ett effektivare beslutsfattande.

Regeringen har drivit på för att vissa beslut inom EU också på utrikesområdet ska kunna tas med kvalificerad majoritet. Detta har vi gjort för att EU ska kunna agera snabbare, till exempel vid olika internationella kriser, så att det inte ska behöva dra ut på tiden eller det i värsta fall inte alls kan antas något gemensamt uttalande i frågor som är så självklara som till exempel mänskliga rättigheter. Det finns dock på flera håll ett motstånd mot en sådan reform.

Det andra, och kanske viktigaste, är att det när vi förstärker vår egen kapacitet och förmåga inom EU aldrig får innebära att vi sluter oss mot omvärlden. Min övertygelse är att vi tvärtom blir starkare genom samarbete. Vi ska därför förbättra vår egen förmåga på olika områden samtidigt som vi håller i vår öppenhet mot omvärlden och stärker våra strategiska samarbeten. Det är så vi bäst kan bygga våra samhällen starkare och också skapa gemensam säkerhet.

Herr ordförande! Ett brett och nära partnerskap med USA och ett starkt transatlantiskt samarbete är och förblir en nyckelkomponent i unionens yttre förbindelser och i säkerhets- och försvarssamarbetet. Men samarbetet är bredare än så. Vi lever i en värld där auktoritära och totalitära regimer tar alltmer plats i världspolitiken, och därför måste vi utnyttja kraften i samarbete mellan öppna samhällen som främjar grundläggande värderingar om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Det transatlantiska samarbetet är också avgörande för att vi ska kunna nå klimatmålen i Parisavtalet, och vårt omfattande utbyte inom handel, forskning och utveckling gynnar alla inblandade. Sverige gav därför ett starkt stöd för det första mötet i förra veckan i det nyinrättade handels- och teknikrådet mellan EU och USA. Alla dessa skäl talar för det angelägna i att vi fortsätter att utveckla det transatlantiska samarbetet.

Herr ordförande! Det informella mötet i kväll är inte en slutstation utan snarare en inledande diskussion. Inga beslut ska fattas, och inga gemensamma slutsatser ska antas. I morgon, onsdag, ska EU:s ledare träffa ledarna för västra Balkan, inklusive vissa regionala företrädare. Syftet med toppmötet mellan EU och västra Balkan är, liksom föregående år, att EU ska bekräfta sitt långsiktiga engagemang för och i regionen. Samtidigt ska länderna på västra Balkan försäkra EU om sina reformåtaganden. Det handlar om områden som rättsstatens principer, demokrati och åtgärder mot korruption, men också om klimatutmaningen.

Utvidgningsförhandlingar har sedan antagandet av den nya metoden fått en starkare politisk styrning. Det är nu bland annat tydligare att

processen kan stoppas, till och med backas, om ett land inte uppfyller villkoren i anslutningsförhandlingen. Detta är särskilt viktigt när det gäller demokrati och rättsstat.

2021/22:4
5 oktober

Länderna på västra Balkan är en del av EU:s närområde. Utvecklingen i dessa länder påverkar också vår ekonomi och vår säkerhet. Ett fördjupat samarbete gynnar oss alla. När EU inte är närvarande tar andra makter det utrymme. Vid mötet ska en gemensam deklARATION antas som redogör för EU:s stöd och engagemang i regionen och även vad som förväntas av länderna i form av reformsträngningar.

Från svenskt håll har vi ofta upprepat att arbetet med ländernas närmande till EU, inklusive ekonomiskt stöd, måste motsvaras av reformer för att stärka rättsstatens principer, bekämpa korruption och organiserad brottslighet och tillgodose kraven på respekt för mänskliga rättigheter och insatser för jämställdhet.

Med detta, herr ordförande, avslutar jag redogörelsen inför mötet.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Jag tackar statsministern för föredragningen.

Vi gör som vi brukar, nämligen att vi inleder med att fyra partier i storleksordning får ställa frågor, statsministern svarar, och sedan får ytterligare fyra partier ställa frågor.

Anf. 4 MONICA HAIDER (S):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen!

Dagens toppmöte kommer att inledas med en informell diskussion om EU:s roll i världen. Den senaste tiden har vi allt oftare hört begreppet strategisk autonomi användas av EU:s ledare. Diskussionen har gällt allt från tillverkning av mediciner och skyddsutrustning till produktion av halvledare. Nu på senare tid har frågan om Europas militära oberoende blivit aktuell.

Även om vi i Sverige kan se fördelar med att Europa kan öka produktionen av både mediciner och elektroniska komponenter är det också lite oroande att EU, som tidigare prioriterat goda relationer och handelsförbindelser med hela världen, nu börjar sluta sig. Öppna handelsrelationer bidrar inte bara till fred och stabilitet utan ger också en viktig påverkansmöjlighet när det gäller klimatarbete och sociala rättigheter.

Jag undrar hur statsministern ser att Sverige kan balansera den diskussion som nu förs inom EU om ett ökat oberoende från omvärlden.

Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Som alltid finns det många aktuella frågor att diskutera över den arbetsmiddag som statsministern inledde med att tala om. Precis som statsministern säger ser vi en alltmer orolig omvärld. Det handlar om stora och komplicerade frågor, och jag instämmer med statsministern i att EU:s ledare behöver approacha dem och vara tydliga. Jag ser fram emot återrapporten från mötet för att få höra hur de övriga ledarna har resonerat i många frågor.

Jag tänkte lyfta upp några saker. En sak som jag anser att man behöver bevaka är att fransmännen inte tar det som har hänt i Afghanistan och frågan om Aukus som argument för sin uppfattning om strategisk autonomi. Vi svenskar argumenterar ju, som både statsministern och

Monica Haider lyfte upp, för en öppen strategisk autonomi. EU får inte gå i protektionistisk riktning.

Europa behöver mer satsning på försvar, men samtidigt behöver vi en stark transatlantisk länk, som statsministern också lyfte upp. Dessa saker får inte vara ömsesidigt uteslutande. Aukus är i grunden bra. Det behövs motkrafter mot Kina i Stilla-havsregionen.

En annan sak som också ska diskuteras på arbetsmiddagen är situationen i Afghanistan. Det är bra att den blir ordentligt belyst. Läget är redan väldigt allvarligt, och nu närmar sig vintern. Organisationer som World Food Programme har varnat för att vi står inför en humanitär kris, och EU måste agera för att detta undviks.

Jag vill också välkomna att statsministern tänker lyfta upp frågan om EU:s beslutsfattande och kvalificerad majoritet.

Om jag sedan, ordförande, går in på den formella delen anser Moderaterna att Sverige ska vara en drivande kraft i EU-kretsen för ett europeiskt engagemang på västra Balkan, med ett tydligt reform- och medlemskaps-perspektiv. Det är viktigt inte minst ur ett geografiskt perspektiv att västra Balkan integreras med unionen. Om EU vänder västra Balkan ryggen finns en stor risk för att länder som Kina och Ryssland flyttar fram sina positioner.

Mot bakgrund av detta finns det skäl att oro sig för den ovilja till utvidgning som tidigare har funnits hos bland annat Frankrike men också, om jag förstår rapporteringen rätt, Bulgarien. Statsministern lyfte inte upp detta, men jag skulle vilja fråga hur han ser på de realistiska förutsättningarna för en framtida utvidgning.

Från EU:s håll måste vi vara tydliga med att vi välkomnar utvidgningen, som jag sa, och inkluderar länderna på västra Balkan efter det att de har uppfyllt villkor som EU har ställt upp vad gäller utvidgningsprocessen och under förutsättning att de långsiktigt kan uppfylla dessa villkor. Det utkast vi har sett i dag är tydligt på den punkten, och det bör fortsätta att vara så.

Det är också bra att EU visar att man vill förbättra den politiska dialogen med dessa länder, med regelbundna toppmöten. Moderaterna välkomnar också särskilt skrivningarna om terrorism, radikaliserings och organiserad brottslighet. Det är viktigt att vi kan fortsätta att samarbeta på dessa områden.

Det är också viktigt att länderna på västra Balkan är delaktiga i den gröna omställningen, där EU nu går i täten. Statsministern lyfte också upp detta inledningsvis. Jag välkomnar detta i deklarationen. Jag vill bara nämna att vi hellre hade sett att det stått fossilfritt än förnybart. Detta är välkänt sedan tidigare men bör också ses ur perspektivet att inte ytterligare öka beroendet av Ryssland. Jag vill ha det sagt.

Västra Balkan är en del av Europa och har stor inverkan på vad som sker i vår del av Europa. Alla parter gynnas av att EU fortsatt stöder västra Balkan för att verka för fred, stabilitet och ekonomisk utveckling i regionen.

Jag har varit lite negativ, men i vissa avseenden går utvecklingen i positiv riktning i regionen. Serbien, Nordmakedonien och Albanien har nyligen kommit överens om att skapa ett mini-Schengen. Detta är ett exempel på en bra utveckling.

Samtidigt finns det orosmoln, som de ökade spänningarna längs gränsen mellan Serbien och Kosovo. Jag vill avsluta med att fråga statsministern hur han ser på situationen vid gränsen och EU:s möjlighet att påverka den tilltagande konflikten där.

2021/22:4
5 oktober

Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen. Ett visst samarbete med länderna i västra Balkan är naturligtvis nödvändigt, framför allt för att värna vår nationella säkerhet och våra strategiska intressen. I den mån EU kan hjälpa till att stabilisera det här området ska vi också göra det. Det är en självklarhet.

Vi ser det däremot inte som en självklarhet att de här länderna ska bli fullvärdiga medlemmar. Rådets formuleringar vad gäller den frågan leder lätt till uppfattningen att de här länderna ska med och att det bara är fråga om när. Detta håller vi inte med om. Deras framtid innanför eller utanför unionen måste helt bero på deras agerande. Det är också intressant att man verkar ta det som en självklarhet att rättsstatligheten i dessa länder håller på att förbättras. Det är ingen självklarhet. Det finns faktiskt inte särskilt mycket på marken som tyder på att så är fallet.

Jag undrar också hur det går med det som man kallar för grannskapliga relationer vad gäller kampen mot brottslighet. Finns det några mätbara resultat som visar att till exempel smugglingen av vapen och narkotika har minskat i och med EU:s engagemang i området?

Vad gäller den nya investeringsplanen sker det inom ramen för IPA, som vi vill utveckla. De här länderna måste visa att de kan stå på egna ben och klara ekonomisk tillväxt själva innan ytterligare EU-närmanden kan komma i fråga.

Anf. 7 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ordförande! Jag tackar statsministern för introduktionen.

Jag instämmer vad gäller vikten av att värna transatlantiskt samarbete. Naturligtvis är USA men också Kanada viktiga aktörer att samverka med. Sedan är till exempel strategisk autonomi och majoritetsbeslut i utrikespolitiken på MR-området naturligtvis saker vi står bakom.

När vi pratar om utvidgningsprocessen vill jag också lyfta fram att EU måste säkra att man är trovärdig i sitt agerande när det gäller utvidgning. Det är en viktig säkerhetsfråga för oss och för vår del av världen. I det sammanhanget är det naturligtvis avgörande att EU:s inre hållning gällande de frågor vi lyfter fram – demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstaten – är trovärdig. Om EU imploderar i de grundläggande värderingsfrågorna får det självklart betydelse för huruvida andra länder har intresse att följa efter. EU:s mjuka makt måste här stärkas genom det inre agerandet för att nå effekt i det yttre agerandet. Detta tycker jag att det är viktigt att statsministern lyfter fram.

Sedan är det naturligtvis också fråga om hur man signalerar till västra Balkan, som ju har ansträngt sig mycket. Till exempel har Nordmakedonien gjort en tuff resa för att få en öppning men sedan mött motstånd. Här måste EU och statsministern vara tydliga med att detta måste lösas ut. Annars uppfattar man konstant att det här inte är en väg som man har möjlighet att välja, och då kommer man att söka andra

lösningar. Det är inte i vårt säkerhetspolitiska intresse och främjar inte säkerheten i EU. Det är viktigt att lyfta fram det.

Man kan också, hoppas jag, markera från regeringens sida om frågan om bromsen i visumregleringen kommer upp. Det har ju varit någonting som lyfts fram från ett antal länder. Det finns inte med i utkastet här, men det kan ändå komma upp. Om det är så att man utan att det väldigt tydligt finns ett stort inflöde av visumansökningar säger att man måste stoppa viseringslättnaderna, som man gjorde, är det naturligtvis en signal om att EU sluter sig samman.

Jag vill också gärna höra hur regeringen ser på det som finns med om att EU måste ha kapacitet att både upprätthålla möjligheten att fördjupa sin egen utveckling och integrera nya medlemmar. Hur bedömer regeringen detta? Hur ska man läsa den texten? Innebär det i princip en signal till länderna att man inte är intresserad av utvidgning nu därför att man inte har den kapaciteten? Det är ju en fråga som har funnits med länge.

Jag vill också höra hur regeringen läser texten om fundamentala rättigheter. Vi brukar normalt sett markera demokrati, mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat. Men när man omtalar fundamentala rättigheter här känns det som att det möjligen är en omskrivning som kan vara en kompromiss därför att vissa länder anser att vissa rättigheter är mer fundamentala än andra i EU:s rättighetskatalog. Detta vill jag också gärna höra hur regeringen väljer att bemöta.

Jag önskar lycka till på toppmötet!

Anf. 8 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr ordförande! Jag tackar för kommentarerna och frågorna.

Som Monica Haider understryker måste den strategiska autonomin vara öppen. Annars begås ett historiskt misstag. Det är också det som Sverige hela tiden proklamerar. Det har vi gjort sedan första gången begreppet strategisk autonomi kom upp. Alla förstår att EU behöver förstärka sig på ett antal områden i en global konkurrens. Det är ingen tvekan om det. Men det måste ske på ett öppet sätt. Vi får inte slänga ut barnet med badvattnet. I så fall kommer vi dels att förlora ekonomiskt, dels att bygga in spänningar mellan stora aktörer i världen, vilket nästkommande generationer kommer att få lida för. Det här är alltså en strategiskt mycket viktig fråga.

Hur kan då Sverige balansera detta? Vi pratar mycket om hur vi bygger gemensam säkerhet, för det är det vi är satta att göra, enligt min uppfattning. Vad är det bästa vi kan göra för kommande generationers säkerhet? Jo, det är att se till att världens olika regioner har samarbete och umgås med varandra på ett bra sätt. Vi kommer att ha några väldigt tydliga röda linjer när vi talar om mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, demokrati, jämställdhet och så vidare. Detta kommer vi aldrig att ge avkall på. Men vi måste också hitta områden där vi kan ha samarbeten med olika regioner i världen. Det är ett sätt att skapa en öppen gemensam säkerhet.

Jessika Roswall tog upp Frankrike och den strategiska autonomin. Det har varit tydligt att de vill dra mer åt just den strategiska autonomin. Det är därför vi tillsammans med likasinnade pratar om öppenheten. Vi måste balansera det, inte bara Sverige utan också likasinnade. Men jag tror att det är känt i det här rummet att Frankrike har mer ambitioner på det här området – därav nödvändigheten att vi tillsammans med andra balanserar

det. Vid flera diskussioner i Europeiska rådet har vi också tagit upp detta och stått fast vid det.

När det gäller försvarssamarbeten är den transatlantiska länken som sagt oerhört viktig. Jag skulle säga att EU och USA behöver utveckla den transatlantiska länken. Vi behöver definiera vad den de facto innebär nu i detta nya geopolitiska läge. Hur ska den utvecklas? Hur ska vi hålla i den? EU och USA måste naturligtvis vara aktiva för att kunna definiera den. I den ligger naturligtvis också försvarssamarbeten och andra samarbeten. Jag tror att detta kanske är ett av de viktigaste uppdrag vi har framför oss. Att omdefiniera den kanske låter väl dramatiskt, men jag skulle säga att vi behöver modernisera den med tanke på det geopolitiska landskap som vi befinner oss i.

När det gäller Afghanistan är det helt rätt påpekat. Det finns risk för en enorm humanitär kris. Därför är det bra att FN har sin närvaro där. FN har i alla fall så här långt sagt att de kommer att vara där. Då är det också viktigt med ett enigt EU som kan interagera med FN och med regionala och andra aktörer för att göra det bästa vi kan i den akuta situationen men också se vad som går att göra för att förbättra förhållandena i Afghanistan utan att stödja talibanerna.

När det gäller medlemskap och krav: Det finns krav. Jag antar att det finns en större ovilja bland vissa länder. Ett försök att underlätta är den nya anslutningsordningen. Det finns nu en tydligare politisk styrning och tydligare krav på vad som ska uppnås för att man ska kunna gå vidare. Det finns också en möjlighet att reversera en process om man märker att ett land faktiskt går åt fel håll. Det är en ny ordning som beslöts i fjol, och jag tror att den i sig kan skapa en större säkerhet. Med det inte sagt att jag tror att alla länder helt plötsligt blir positiva. Det tror jag inte. Men jag tror att detta kan hjälpa. Det bör vara en förstärkning i rätt riktning.

Det är likaså viktigt att dialogen förs. Alla EU:s medlemsstater möter nu de här sex länderna i västra Balkan för att ha en dialog där vi pratar om ekonomisk utveckling, bekämpandet av terrorism, ekonomisk brottslighet och organiserad brottslighet, vaccin, säkerhet och försvarsfrågor. Det är klart att allt detta skapar en större tillit mellan alla parter. Jag tror att det kommer att vara till gagn för den riktning som vi vill ha, med medlemskap.

Vad gäller det som Jessika Roswall nämner om mini-Schengen är jag för dåligt uppdaterad om exakt hur det ligger till. Men den typen av samarbete inom västra Balkan är naturligtvis positivt. Då stärker man möjligheterna till samarbete och underlättar säkert också den ökade integrationen med EU, så det är en positiv sak, menar regeringen.

Markus Wiechel och SD undrar om eventuella resultat. Det görs en uppföljning av de här strukturerna. Kommissionen agerar ju i de här länderna på en rad områden. Det gäller illegal vapenhandel. Det gäller också RIF-samarbetet. Man samarbetar vad gäller polis, åklagare och Europol. De har uppgifter om konfiskerade vapen och arresteringar på det här området. Jag har inga siffror att presentera, men den typen av uppföljningar görs.

Markus Wiechel framhåller att det handlar mycket om deras agerande, och det är sant. Västra Balkan-länderna måste självklart agera på rätt sätt. Men det är också viktigt att EU-länderna gör det. Det är när två parter som möts hittar en vinn-vinn som det blir som allra starkast, så det har betydelse även hur vi agerar.

Kerstin Lundgren talar på samma tema om trovärdigheten och om att vissa länder inte tycker att det här är bra. Det är sant. Men jag menar att det ändå är den här typen av samarbeten som är vägen framåt. Vi sitter tillsammans i samma rum, skapar förtroende, hittar samarbetsområden och löser det som vi eventuellt inte är överens om. Sedan kommer vi att ha länder som är mindre positiva. Att få dem att bli mer positiva tror jag bygger på den här typen av överenskommelser, samarbete och kontaktytor.

När det gäller EU och dess agerande lyfter Sverige fram att vi måste vara positiva. Det har vi gjort hela tiden. Det var diskussion här förrförra gången om Nordmakedonien och Albanien när det blivit ett nedslående resultat. Jag kommer inte ihåg exakt vilket toppmöte det var. Då hade vi nära kontakt. Jag hade själv samtal med Nordmakedoniens premiärminister av det skälet att vi ville markera att vi har en uppfattning som vi står för och måste fortsätta att arbeta för att det ska gå i rätt riktning.

Det står som sagt inte bara om fundamentala rättigheter. Det står också om demokrati, rättsstatlighet, mänskliga rättigheter, jämställdhet, skydd för minoriteter, starkt civilsamhälle och oberoende medier. Det är en rad sådana viktiga värderingar och ståndpunkter som står omnämnda i den deklarationen i paragrafen 2. Jag menar att det finns med där.

Anf. 9 ORDFÖRANDE:

Vi går vidare till nästa frågerunda.

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

När det gäller det transatlantiska samarbetet vill jag understryka hur viktigt det är att Sveriges militära neutralitet upprätthålls och att vi inte tvingas in i ett utökat Natosamarbete. Jag tror att vi är överens där. Men jag skulle ändå vilja höra lite vad statsministern säger om det.

Vi från Vänsterpartiet tycker att det är positivt att EU inte bygger murar och att vi samarbetar med länder på västra Balkan. Det innebär också att vi bidrar till att länderna kan återhämta sig från pandemin och bygga välstånd och demokrati.

Samtidigt finns det en tendens i deklarationen om att västra Balkan ska vara en buffert mot flyktingar. I deklarationen nämns både återtagandavtal med ursprungsland och Frontex. Enligt oss får inte samarbete med västra Balkan och stöd till västra Balkan villkoras med att länder ska fungera som gränsbuffertstater mot EU. Jag skulle vilja fråga hur statsministern och regeringen ser på det.

Vi anser att det är avgörande att de här länderna är demokratiska fullt ut, respekterar de mänskliga rättigheterna och är fungerande rättsstater, vilket också statsministern nämnde. Men det ställs också stora krav på ekonomiska marknadsliberala förändringar. Det menar vi är betydande ingrepp i ländernas självbestämmande.

Ekonomiska reformer måste genomföras i en takt och på ett sätt som inte försvårar folkens levnadsvillkor genom exempelvis ökad arbetslöshet och social utslagning. Vi har också inom vissa EU-länder kunnat se hur EU:s ekonomiska politik har fått de här effekterna.

Deklarationen nämner också utvidgningen av EU. Det är några som också har talat om det. Här måste jag poängtera hur viktigt det är att vi respekterar den nationella suveräniteten, det vill säga att varje land måste

bestämma om det vill bli kandidatland och få ett EU-medlemskap. Samtidigt är det otroligt viktigt att befolkningen i varje enskilt land tillfrågas om det, till exempel genom att det föregås av en folkomröstning.

Jag konstaterar att statsministern inte nämnde Kosovo, tror jag, på Jessica Rosvalls direkta fråga. Deklarationen nämner inte konflikten mellan Kosovo och Serbien. Vi vet att man från EU medlade mellan länderna i förra veckan och nådde en liten bit. Det är lite förvånande att en så aktuell fråga inte tas upp på mötet. Jag skulle därför vilja att statsministern utvecklade både Sveriges syn på konflikten mellan Kosovo och Serbien och också vad EU kan göra för att lösa konflikten.

Anf. 11 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

Först vill jag ta upp västra Balkan. Kinas och Rysslands expansion och iblandning i västra Balkan har ökat under de senaste åren. Detta är en oroande utveckling i vårt grannskap. Balkanländernas missnöje med EU och att inte hjälpa till tillräckligt med covid-19-vaccin har ytterligare ökat missnöjet och skadat tilltron till Europeiska unionen.

Dessa länder är viktiga partner, som ha påpekats under diskussionen i dag, och är en del av Europa. Ett fortsatt gott samarbete och närmande till EU bör prioriteras. Min fråga till statsministern är: Vad har EU för planer för att vinna tillbaka förtroende så att inte Balkanländerna blir partner med Kina och Ryssland, något som på sikt kan hota EU:s säkerhet och stabilitet?

Den andra frågan gäller Kina. Kina visar en enorm respektlöshet mot grannlandet Taiwan. Det hotar dess suveränitet och skapar stor osäkerhet i regionen. Senaste veckan kränkte Kina Taiwans luftrum med militärflyg. Denna utveckling bör med största allvar hanteras av FN:s säkerhetsråd och EU, och man ska verka för ökad stabilitet i regionen. Min fråga här är: Vilken beredskap har EU om Kina skulle gå längre i sina militära hot och försök att annektera Taiwan?

Anf. 12 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! Först vill jag säga några inledande ord om ert kvällsmöte om världen, eller hur man skulle kunna sammanfatta det. Det statsministern säger om kvalificerad majoritet i utrikesfrågor är glädjande. Vi eftersträvar ett EU som är starkare genom samarbete och inte genom stängda gränser.

Ett fördjupat försvarssamarbete är något som vi välkomnar. Vi tror fortfarande att ett Natomedlemskap är den bästa vägen framåt vad gäller försvarssamarbete.

I övrigt vad gäller deklARATIONEN, som är fokus för toppmötet, har vi några kommentarer. Mycket av det har redan nämnts, men jag kommer att säga något av det.

Vi lever inte längre i en bipolär värld med två supermakter. Det finns dock fortfarande en kamp om idéer och om friheter. Den kinesiska regimen bedriver någon form av uppdaterad kommunism som har kastat marxistiska planekonomin över bord men behållit föraktet för demokrati och mänskliga rättigheter.

Detta är ett av många viktiga skäl till varför EU måste visa en villighet att knyta långsiktiga, djupgående relationer med ett medlemskap som

slutmål för länderna på västra Balkan. Det finns en frustration att man har hållits på halster alltför länge. Därmed inte sagt att EU ska ge vika för några av kriterierna för ett medlemskap. Men EU måste visa västra Balkan att det finns ett bättre alternativ till det kinesiska och det ryska inflytandet i regionen.

Jag noterar i deklarationen att man underförstått talar om ett kinesiskt inflytande. Min fråga till statsministern är: Kommer statsministern att tala öppet om farorna med ett alltför stort kinesiskt inflytande i regionen under toppmötet?

Deklarationen hanterar västra Balkan som en helhet. Det är naturligtvis korrekt. Men det finns ett orosmoment som rör enskilda länder. Vi har hört om Bulgarien i relation till Nordmakedonien. Vi hör om Kosovo och Serbien.

Sedan har vi Bosnien, ett tredje land, med roterande regeringar. Det är ett land som fortfarande kämpar för att gå vidare från 1990-talets krig. Republika Srpska, en av de tre delarna, har fortfarande inte erkänt folkmordet i Srebrenica. Kommer regeringen inom ramen för EU ställa den typen av krav på Republika Srpska?

Vi har noterat att man använder ordet ”förnybart” och inte ”fossilfritt”, men det är ingenting som vi lägger någon större vikt vid i sammanhanget.

Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNAN (MP):

Ordförande! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

Jag vill börja med att lyfta fram vikten av militär neutralitet. Precis som statsministern lyfte fram är det viktigt att EU inte blir någon militär överstatlighet. Det handlar i stället om att ge stöd till civilsamhället och att bygga breda öppna allianser.

Jag vill också lyfta fram öppenhet vad gäller nya länder som ansöker om medlemskap. Här finns det bättre ordningar och krav när länder ansöker om anslutning. Självklart är det en röd linje med rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och demokrati.

Jag vill också lyfta fram att migration finns med i slutsatserna. Visst måste vi ha gränskontroller. Men vi får aldrig gå ifrån asylrätten. Det är oerhört viktigt att värna rätten att söka asyl.

Till sist har jag en kommentar om det ekonomiska reformutrymme som EU ska bistå med. Det är otroligt viktigt att verkligen trycka på för att det blir en grön omställning för klimatet och en resurseffektiv, cirkulär ekonomi så att vi inte tvingar in dem i ett fossilt förflutet utan att vi i stället kliver in i framtiden.

Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Jag går först till Ilona Szatmari Waldaus fråga vad gäller alliansfriheten. Vi är helt överens om det. Det var också samma som Amanda Palmstierna hade i sin kommentar. Det är klart att det inte förändrar för oss.

Vi menar att vi behöver ha ett ökat försvarssamarbete, men det är inget nytt europeiskt försvar som ska byggas. Däremot kan vi behöva öka försvarssamarbetet för att få ett bättre försvar. Det har ingenting med vår alliansfrihet att göra och att den skulle rubbas på något sätt.

När det gäller om västra Balkan skulle vara en buffert mot flyktingar är svaret nej. Men det är också viktigt i en sådan integration att man tänker

på att vi alla har samma ordning för migrationen så att vi tänker likadant. Det är viktigt att man har ordning också på återsändande eller vad det nu kan vara.

Därför tror jag att EU:s nya regelverk kommer att vara en bra grund för oss alla att stå på. Det gäller hur vi tar emot och står upp för asylrätten, hur mottagandet sker och vilka regler som gäller. När man är i landet och om man inte betraktas som flykting ska hela det regelverket vara på plats.

Jag tror att det är bra när vi tänker oss en integration långsiktigt med västra Balkan att vi har samma syn på det. Annars kommer det att innebära problem. Men vi ska stå upp för asylrätten, som Amanda Palmstierna var inne på.

Krav på ekonomiska reformer kommer att innebära att om västra Balkan successivt ska bli alltmer av en gemensam marknad som vi är överens om hur den ska skötas, måste också reformerna omfattas av de grundläggande reglerna. Annars kommer det inte att fungera. Jag tycker att det är rätt så naturligt.

Det är klart att det ytterst ska vara ett nationellt bestämmande. Hur de enskilda nationerna senare bestämmer sig för att genomföra det är upp till respektive land.

När det gäller Kosovo har EU varit väldigt aktivt för att kunna hantera den konflikten. Det är inte minst genom att den särskilda representanten har arbetat hårt. Det finns ett glädjande resultat. Det finns nu ett arrangemang för hur detta ska skötas. Den typen av samtal som EU leder kommer att fortsätta.

Sedan finns det som bekant olika syn på erkännandet av Kosovo. Det är en gammal fråga. Det påverkar också hur Kosovo hanteras i deklARATIONEN. Det framgår tydligt där.

Robert Halef från Kristdemokraterna ställde en fråga gällande Kina och vaccin. Det är sant, men ingen annan har ändå en så långsiktig relation med västra Balkan som EU har. Därför är det vi gör viktigt. Jag kommer inte ihåg exakt, men jag tror att vi har någonstans mellan 2 och 3 miljoner doser som har gått till västra Balkan. Det kommer säkert att behöva göras mer. Men förutom det är det den ekonomiska samarbetet och synen på utrikespolitiken, när man lägger till ämne för ämne, som gör att det kommer att vara mer hållbart än Kinas.

Kina-Taiwan-frågan kommer inte upp här. Men där har Sverige en position sedan tidigare.

Maria Nilsson från Liberalerna nämnde försvarssamarbete. Vi vet att vi har olika uppfattningar där. Men regeringen menar som sagt att det här är ett bra försvarssamarbete, men det är ingen ny allians. Natofrågan är som den är.

När det gäller EU:s långsiktiga ambition ska det vara tydligt. Det är bland annat det som sådana här möten är till för, för att skapa ett långsiktigt förtroende för att det är så och för att vi vill det. Men det är också behäftat med krav. Det måste vara lika tydligt; om man ska komma in i den här organisationen måste man uppfylla krav. Det är därför bra att anslutningsordningen är förbättrad och förstärkt. Det är nu ännu tydligare vad som krävs, och som jag sa tidigare går det också att reversera om det går åt fel håll i något land.

Maria Nilsson nämnde också att öppenheten är viktig.

Och ursäkta, men hur var frågan när det gällde Republika Srpska?

Anf. 15 MARIA NILSSON (L):

Det gällde att det är komplext att man från Republika Srpskas sida inte erkänner folkmordet i Srebrenica.

Anf. 16 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Ja, det är samma sak där. Sverige har en tydlig uppfattning som vi ger uttryck för hela tiden och i olika sammanhang, även i de här sammanhangen. Den återkommer.

När det gäller Amanda Palmstiernas synpunkter tror jag att jag redan har kommenterat frågan om en militär allians liksom migration och asylrätten.

I fråga om ekonomiska reformer tycker jag att det i den version av utkast till deklaration som vi nu har står ganska mycket om precis den inriktningen. Det är det som EU har nu. I och med att vi har vår egen syn på hur vi ska utveckla ekonomin menar jag att det är ganska bra redogjort för inriktningen mot en grön ekonomi.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Socialdemokraterna avstår från att ställa fler frågor. Det gör även Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Vi tackar statsministern tillsammans med regeringens representanter och kollegor för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde.

Eftersom detta är ett beslutsärende sammanfattar jag med att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Tack för i dag, och lycka till på det informella toppmötet!

Jag tackar också alla närvarande ledamöter, personal och stenografer för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och önskar er alla en trivsamtisdag.

Innehållsförteckning

2021/22:4

5 oktober

§ 1 EU:s toppmöte med länderna på västra Balkan

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDE	1
Anf. 2 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDE	3
Anf. 4 MONICA HAIDER (S)	3
Anf. 5 JESSIKA ROSWALL (M)	3
Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD)	5
Anf. 7 KERSTIN LUNDGREN (C)	5
Anf. 8 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 9 ORDFÖRANDE	8
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	8
Anf. 11 ROBERT HALEF (KD)	9
Anf. 12 MARIA NILSSON (L)	9
Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	10
Anf. 14 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	10
Anf. 15 MARIA NILSSON (L)	12
Anf. 16 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 17 ORDFÖRANDE	12